

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' ' MUME MOCGOCYA' ' HAKYAW DANTIIGELIKAN

Kúmapabila

K'à mîna à mà kó dúnya' mànton' bεε ká kan ni bòn̄ya ye, àni kó bεε ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bεε ya hɔɔɔnya' sàbati, kà bεε kánya nàsuna' dúnya' sìgi' la.

K'à mîna à mà kó mocgoya háke lonbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kási, àni K'à mîna mà tèle kúra min bɔɔɔ, à fɔɔɔ kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò ke, kó mocgow kà síran ngɔn ná, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kúma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mîna à mà kó kà mocgoya' háke' látanga ní sàriya' sìgili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mocgow kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mîna à mà à ká kán tériya' yé ke jàmanaw ni ngɔn cε,

K'à mîna à mà dúnya' mume sáratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bεε kà à yira kó ù lánin be mocgoya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bòn̄ya' ní à lànbe' la, ù lánin be cεw ní mùsow kányangɔnmaya' lá háke' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mocgoya' yá ne sàbati, àni kà nánamaya' kecogo núman' sìgi sèn kán hɔɔɔnya' berebere kɔɔɔ,

K'à mîna à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jen ní Tɔnba yé kà mocgoya' hákeyaw látanga à ná' mà dúnya' mume kɔɔɔ,

K'à mîna à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sɔɔɔ ní benkélenma má ke mocgoya' hákeyako ní à hɔɔɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ngɔnlajereba' kà í kán' bila kà dunya' mumεε mocgɔɔ hakeeyaw dantigεelikan gánsi kà à yira ò nàniya nɔuman yé fεen ye, mín ká kán kà keε mànton' ni nàsɔɔn' bεεεε lànpíni ye, yálasa mocgɔɔ kelen kelen bεεεε, àni jεεkulu kelen kelen bεεεε ye nin dantigεelikan' nín tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔɔ, kà fεεεε keε dɔɔɔɔnín dɔɔɔɔnín ù ya húkumu' kɔɔɔɔ, wálima dúnya bεεεε kɔɔɔɔ, kà hákeeya nínugu ní hɔɔɔɔnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à keε bεεεε ye sɔɔɔ ù mà nɔá mà, à keera ù ya jàmana kɔɔɔɔna ye, wálima jàmana gbεεεε mín bé ù ya màra' kɔɔɔɔ.

Baabu jɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bεε ye hɔɔɔn ye, bεε ká kán lànbe ní hákeyaw Mocg bεε ye hákilitigi ye, bεε ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ngɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mocg' bεε dɔ be kà à lon kó í ká kán ní mocgoya hákeyaw ní à hɔɔɔ kófɔnín' bεε ye nin dantigelikan' nín kɔɔɔ, mocg má bɔ mocg kεɔnkeɔenninya lá, fàragbeko ni fàrafinko te à la, síyawoloma te à cε ni múso má bɔ ngɔn ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólitikiko' lá, wálima hákilila gbεɔw, ó te à bɔɔɔɔko te à lá, n ye

fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígiya ni bólokolonya te à la, nàmakalako ni hɔɔɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mɔgɔw ní ngɔn ɛɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔyɔɔɔ má bɔ bɔyɔɔɔ la. I bɔyɔɔɔ' lànbe' tɔw ɛɛ' mà, í ya jàmana' kɛra jàmana' yɛɛmahɔɔɔnyanin ye, à kɛ jàmana ye mín be jàmana gbɛɛɛ ya màra kɔɔɔ, wálima à be à yɛɛ bólo jàmana gbɛɛɛ ya húkumu' kɔɔɔ, wólomali sí te kɛ kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔgɔ' kɛra cogo ó cogo, à ká kán ní nánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔgɔ sí te sé kà mìnà kà í kɛ jɔn ye wálima kà í kɛ bólokoɔɔmɔgɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tɔɔɔ, níjuguya' dàmátɛɛɛ' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kɛra yɔɔɔ ó yɔɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má kɛ wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔɛɛɛ ye sàriya' là kà i yɛɛ tànga bɔ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dántigɛlikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔli' ye.

Báabu 8 nan

A be bɛn mɔgɔ bɛɛ ye ɛɛn yɛɛ l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' màgbɛ sàriya' mín nàsininin be ò kópa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, minw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye mìnà, wálima kà dòn kàso' la, wálima kà à gbɛn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔgɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bɛn kɛra i kán, i ya kiti tige námara te mín na, bɛɛ na'na, tìribinali la, mín be à yɛɛ sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bena jó dí à mà kà à ya hákɛ lɔ à ye, wálima kà jàlaki' bèn à kán ɛɛn' yɛɛ la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnàliko lára mɔgɔ ó mɔgɔ kùn, à te se kà mìnà ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribináli' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àlɛ nɔ' lò làkíka' la.

2. Mɔɔ si te se kà mɪna kó la, kó' mɪn ketuma' kà à sɔɔ kójugu te i ya jàmana' kɔɔ, wálima dúnya' sàriya' la. Mɔɔ' be kó' ke tuma' mɪn na fána, à ni nàngíli' mɪn ká kán, ò wágati' la, foyi te se kà fàra ò kán kɔ' fe.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔ si ye i sèn' dòn mɔɔ gberɛ ya nánamaya' kónaw la, à ya sókɔɔ kónaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔɔjɔɔ te à lá ; wálima kà mɔɔ' lèebu, kà à tɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ beɛ kɔ kɔɔ kà i látàngà kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔ, yɔɔ ó yɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔ' mɪn ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o benna beɛ ye.

2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mɪn, kà sègi à ká dí i ye cógo' mɪn, ò benna beɛ ye.

Báabu 14 nan

1. nánimabori' ná, mɪn ye kà siran i ní' ná kà i yɛɛ níni, à be ben beɛ ye ye dògotu níni, kà jàmana gberɛ níni, kà i kàlifa' sìgi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.

2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' mɪna mɪn na, wálima mɪn dúnya' sàriyaba' sɔɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gberɛ la, ò kó te.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔ' kɛra cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénnya ye.

2. Mɔɔ si ya jàmanadénnya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔɔjɔɔ te à wà mɔɔ si te se kà mɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénnya' la kà dòn dɔgberɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálikuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní dūgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso beɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirili' la, cɛlasígi' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfɛla' la.

2. Fúru' te sé kà sìri ní à má ke ni fúrungɔɔ' fɪla ya jɛn' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kenin ɔɔɔ kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔ kɛlen, wálima jekúlu', beɛ ká kán ni táya' ye, beɛ tá ye i tá ye.

2. Mɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mɪn ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mɪn mɪna, díina' mɪn ká dí i ye, benna beɛ ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fe kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa beɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la,

sùtara la wálíma kene' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálíma bàto' tá síra', wálíma séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔli' kene' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se ká mɔɔ tɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se ká mɔɔ' bàli ká kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Ká mɔɔn lájɛn mɔɔnye bolo mà, wálíma ká tɔn' sìgi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.
2. A te se ká wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye kɛ tɔn dɔ tɔnden ye ká à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sɛn' dòn i fàso' kónaw nánabɔli' la, à kera yerebakun' ye wálíma i ká i wàsa' dòn mɔɔ gbɛɛ la, i yere ká mɔɔ' mín sùgandi i yere mà.
2. Ká lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.
3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenɛmaya kàlafíli' sɛn' fɛ, ní' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafíli' ká kán ká kɛ tuma ni tuma, bɛɛ ye wóte cógo kélen na, gùndo la wálíma cógo la, bɛɛ be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sìgidénýa' húkumu' kɔɔ, bɛɛ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatige' gbɛɛyaw la ; bɛɛ ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔta, ká í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bɛɛ ká kán ni báara' ye, báara' mín ká dí à ye, bèn te kɛ à kán báara' mín na ; bɛɛ ká kán ká látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔ' ni mɔɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakɛla' bɛɛ ká kán ni sàra ye, mín be ben à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù hákɛ' la, bònýa' kɔɔ ; ká sínipasigi' fána jàte' mìnna ò la n'à be ben.
4. A be ben bɛɛ ye sendika sìgi, wálíma ká dòn sendika' la, yálasa ká i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bɛɛ ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán ká ye báara' kùntaga' la, báarakɛla ká kán ká baara' bìla tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bɛɛ ká kán ni nánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù sìyɔɔ', ù fúrakɛli', àni nánamaya' làganfiyalan' be mɔɔya cógo' mín ; báarakɛla' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' ká lásigi, ní lùjura ká à sɔɔ, ní à kɛ

firiyato ye, ni korɔ' nàna kà à deɛ, wálima gbɛɛya' fɛn ó fɛn kà à sɔɔ, mín be à ke deɛbagato ye kà à sɔɔ à yɛɛ nɔ tɛ.

2. Mùsow ya kɔnɔmaya' ni dénw ya dénmisɛnya' ká kán ní deɛ mǎgbɛn kɛɛnkeɛnnin ye. A kɛra fúrukɔnden ye, wálima à kɛra fúrukɔfɛden ye, dén' bɛɛ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bɛɛ ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'àfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà ke fɛ lɔkɔnin ye ; sánfekalan' ká kán kà nɔɔya bɛɛ mà, bɛɛ ká kán kà kánya à la.

2. Kàlan' làpini' ká kán kà ke kà mɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔya' hákɛw ni à hɔɔnya' lásàbati. A ká kán kà nɔɔnfaamuya nɔɔnbonya' sàbati mɔɔw ni nɔɔn ɛɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni nɔɔn ɛɛ, àni kà dúnya' tɔnba' deɛ nàsuma' la dúnya' kɔɔ.

3. Déni' ládamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàɛ ni bámuso' tá lè ye fɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni nánagbɛw la, kà dàamu' sɔɔ sékow la, àni kà i niyɔɔ' ke lɔnkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔ.

2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à béna ke báasi mɔɔw mà, à kɛra ù bólofen ɛɛni ye wálà kùnmasúuli, bɛɛ ká kán ni làtangali ye òlúgu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' kɔɔ hákeyaw ni hɔɔnya' sàbatili' sìgida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùme kɔɔ, bɛɛ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìgida' ya hákɛ' ye mɔɔ kɛlen kɛlen bɛɛ kùnko ye, k'à lá à kán ní sìgida' tɛ, i ya mɔɔya' te dáfa.

2. Dàn sí te mɔɔ' ya hákeyaw' ni à ya yɛɛmabila' la, fó à dɔ be kà i kɔɔsi à kana mɔɔ gbɛɛ tɔɔ, à ye i jànto mɔɔ gbɛɛ ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni nàli' ni jàma' làganfiya' kánma, bɛɛkanya' kɔɔ.

3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yɛɛ-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míriya gbɛɛ bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigelikan' nìn hákɛw ni à hɔɔnya' bènni' ye.